

EMBERMÉRTÉKŰ HELYEK

A közművelődés házai Budapesten 1.

(Módszertani Füzetek / Különszám Budapesti Művelődési Központ 2002)

Aesopus meséje: „a játékról és a jó munkáról” jutott eszembe, amikor kézbe vettem a Budapesti Művelődési Központ Módszertári Kiadványok sorozatának új könyvét: „A közművelődés házai Budapesten”-t. A könyvet olvasva a mesére azért gondoltam, mert számomra a művelődési házak jelentik leginkább a mesében rejlő tanácsot, mely szerint tudjunk olyan elmélyülten, felszabadultan játszani, mintha dolgoznánk, és tudjunk olyan jól és önfeledten dolgozni, mintha játszánánk.

Slézia Gabriella, a kötet szerkesztője, kitűnő érzékkel választotta ki Budapest művelődési intézményei közül azt a hármat, amelyek nagy vonalakban keresztmetszetet adhatnak a város szabad idő eltöltési igényeiről, valamint a kultúra aktív közösségi alkotó formáiról, módszereiről.

Dr. Dombóvári Antal és Prém János írása a fennállásának századik évfordulóját betöltő Csekovszky Árpád Művelődési Ház múltját, Rákosliget lakóinak összefogását a kulturális intézmény létrehozásáért, a „boldog békeidőket” és a fennmaradásért való küzdelmet mutatja be. Szinte ott érezzük magunkat a Polgári Kör gyönyörű ünnepélyén 1911-ben, melyet a vigalmi bizottság rendezett, és részt veszünk az Izraelita Nőegylet összejövetelén, ahol senkit nem érdekel a vallási hovatartozás. Hogyan vált a politikai áramlatok színterévé folyamatosan semlegességre törekedve a két világháború között, miközben fennmaradásáért élet-halál harcot vívott.

Az 1960-tól már Dózsa Művelődési Ház néven ismert létesítmény igen kiterjedt kapcsolatot tart fenn társintézményeivel is. Bővítéséről és annak következményeiről: a megszorodó kluboktól a művészeti tevékenység kialakulásáig, mind azt bizonyítja, mennyire létfontosságú szükséglete az embernek a jó szándékú, okos közösség.

Az 1990-es évektől Prém János igazgatósága óta még inkább kiszélesedett a ház művészeti tevékenysége. Miatán a településeken sok kitűnő művész lakott és él jelenleg is, a ház sorozatosan lehetőséget nyújtott a különböző művészeti ágak rendszeres bemutatkozásához. Az itt élő művészek közül is kiemelkedik Csekovszky Árpád keramikus művész munkássága. Az ő tiszteletére vette fel nevét a művelődési ház.

Prém János írása szívszorító melegséggel szól kollégáiról-barátairól, a népművelőkről, akiknek fő feladatát a következő módon jelöli: „A népművelő kulturális human segítő: segíti az embereket, abban hogy szórakozhassanak, felüdüljenek, a művek, a művészek, nézők találkozhassanak, hogy aki akar, alkotó tevékenységet végezhesen.”

Várhalmi András szerző, a Csili jelenlegi igazgatója

időt és munkát nem kímélve felkutatta a művelődési ház körül kialakult legendák igazságát, és bemutatja az 1918-as megnyitásától napjainkig a munkásotthon mindennapjait, valamint kiemelkedő ünnepeit. Megismerjük a település születését és jelenlegi lakóit. A megnyitást követően gyorsan megkezdődött a munka. Megalakult az Erzsébetfalvai Általános Munkás Dalkör, létrejött a könyvtár, egyszerűen, a ház közkedveltségét jelzi a becéző név is: CSILI. Otthont adott a szakszervezeteknek és magánembereknek. Korabeli fotók és írásos dokumentumok igazolják anyagi és egyéb önzetlen társadalmi munkájukat, mellyel a ház mindennapi életének szervezését segítették. Programjai közül a dalárda és a könyvtár rendezvényei emelkedtek ki. (Magam is szívesen emlékszem vissza a nyolcvanas évek Olvasó Munkáskör kedd esténként tartott jó hangulatú és magas színvonalú előadásaira, beszélgetéseire.) Később megindult a műkedvelő színházi játszás, nagy sikereket ért el az Astra bábegyűttes, s európai szinten jegyzik a Csili Kamarakórusát is. A Csili sok nagy művésztüntet indította el a siker útján. A Házban rendszeresek a nemzetközi bábfesztiválok, kitűnő a zenei élete, színházi- és táncszínházi előadásai sok nézőt vonzanak.

Klubjai és tanfolyamai, kiállításai valamint a könyvtár munkája az állandó szellemi megújulást jelentik az itt élők számára.

Megilletődötten olvasom Drucker Tibor emlékezését a Fővárosi Művelődési Házzal. Sok minden csak most tudatosul bennem a ház bonyolult és emberközpontú működéséről. Meghatottságom oka: igazgatósága idején magam is dolgozhattam ott. Még abban az emberléptékű világban.

A könyv szerkesztői elvének megfelelően, és feszes pontossággal mutatja be a helyszín történelmi múltját, lakóinak sokféleségét, ipari és kulturális létesítményeit. A lapokat olvasva az ember nem is gondolhat másra, mint: hogy itt, ezen a helyen, ebben a környezetben kellett létrejönnie, és hosszú időre a művelődés, a módszertani munka és a művészeti bemutatók központjává válnia a Fővárosi Művelődési Háznak.

A szerző szerint: „Az FMH receptje nem más, mint a vállalt ügy alázatos szolgálata, áldozatkészség, nem csekély makacsság, elkötelezettség a kultúra iránt, az újra való szüntelen törekvés – és talán mindenek előtt az emberek iránti szeretet, bizalmuk elnyerésének vágya.”

Az FMH létrejöttét megelőzően a Pamuttextil Művek, majd a Dallos Ida névre hallgató kultúrotthonként működött néhány ismeretterjesztő előadással, valamint helyet

adott különböző színházak bemutatóinak. A hatvanas években a Lágymányosi Színházi Esték sorozat elindításával megalkotta bölcsőjét a majdani színház és Folklór Centrumnak.

A szervezeti felépítésében és intézményi felügyeletében (Fővárosi Tanács-SZOT) beálló változások nyomán, már Drucker Tibor igazgatása alatt vált egyre szerteágazóbbá a munka. Feladatai: a művészeti nevelés – benne az amatőr művészeti mozgalom –, a módszertani munka, a népművelők továbbképzése, a klubmozgalom szélesítése, s a szórakozás, szórakoztatás gyakorlata és módszerei. A területi tevékenység nagyon fontos szerepet kapott. Ebben is kiemelkedő helyet foglalt el a testvérintézményekkel való együttműködés. A klubok, így az Illés-, és magnós klub városzerte nagyhírű rendezvényei hétről hétre a fiatalok ezreit vonzotta, a tanfolyamok, a bélyeggyűjtő-, a hobbyklubok és kiállítások a folyosókat és kisebb termeket töltötték meg érdeklődőkkel.

Rendkívül sikeresek lettek a munkásszállási körműsorok. Óriási előadásszámmal és kitűnő művészgárdával működött a körműsorok pódiumszínházának társulata.

A gazdasági helyzet „fokozódása” nyomán, élve a nyitás lehetőségével, a művelődési ház vezetősége kiváló érzéssel indította el a Folklór Centrum napjainkban is tartó sikersorozatát.

Nem feledkezhetünk meg a tágabb tér igényéről, sem a kibővített és megújított könyvtár otthonos helyiségéről, sem az újonnan épített körteremről, mely helyszíne lett az éjszakákba nyúló nemzetiségi tánczázi estéknek, önálló zenei, és irodalmi estéknek, a gyermekműsorokról nem is beszélve.

A rendszerváltás után – mely a művelődési intézményeket kövületként kezelte – kemény viták és alkudozások eredményeként több más intézménnyel együtt a Művelődési Intézmények Egyesületének tulajdonába került, s mint krónikás, idézve az igazgató, Urbán Gyula szavait:

„Egyesületünk és az FMH rangját, súlyát is demonstrálja, az FMH bizonytalan hovatartozását egyszer s mindenkorra megoldja. Az intézmény az itt dolgozóké, és a használók tulajdonába került. Ez az ötven éves FMH történetében igen-igen nagy és jelentős esemény.”

Nagy örömmel és szívesen olvastam ezt a könyvet, várom a többi, mert számomra azt bizonyítja ebben a projectekkel és managementekkel teli világban, hogy még mindig léteznek helyek, ahol igazak lehetnek Semprun szavai: „Az emberek a legfontosabbak az életedben. Az emberek, akiket ismertél.”

